

دیدار با ابرار

قال العسكري عليه السلام: حُبُّ الْأَبْرَارِ لِأَبْرَارٍ لِأَبْرَارٍ، وَ حُبُّ الْفُجَّارِ لِأَبْرَارٍ فَضِيلَةٌ لِأَبْرَارٍ، وَ بُغْضُ الْفُجَّارِ لِأَبْرَارٍ زَيْنٌ لِأَبْرَارٍ، وَ بُغْضُ الْأَبْرَارِ لِلْفُجَّارِ خِزْيٌ عَلَى الْفُجَّارِ. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۷۲).
واژه «اَبْرار» دارای معنائی وسیع به وسعت همه خوبیها است این لغت از «بِر» مشتق شده و با «بِر» در مقابل «بحر» که همه خشکیها در مقابل همه دریاها را شامل می‌شود، از یک ریشه‌اند و لذا «بِر» همه اعمال نیک و عقاید شایسته را در بر می‌گیرد تا بدان حد که لایق توصیف خداوند نیز شده است.

إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ. (طور، ۲۸)

آثار و برکات دیدار ابرار

دیدار برادران و دوستان در بین اخبار و احادیث از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. به‌نمونه‌هایی از این روایات توجه کنید:

۱ - زیارت خداوند

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: مَنْ زَارَ أَخَاهُ فِي بَيْتِهِ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ: أَنْتَ ضَيْفِي وَ زَائِرِي، عَلَيَّ قِرَاكَ، وَ قَدْ أُوجِبْتُ لَكَ الْجَنَّةَ بِحُبِّكَ إِيَّاهُ. (بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۳۴۵).

۲ - علامت رحمت خدا

قال الصادق عليه السلام: إِنْ مِنْ رُوحِ اللَّهِ ثَلَاثَةٌ، أَلْتَهَجِدُ بِاللَّيْلِ وَ إِفْطَارُ الصَّائِمِ وَ لِقَاءُ الْأَخْوَانِ. (وسايد الشيعه، ج ۱۰، ص ۴۶۰).

۳ - آبادانی دل

قال علي عليه السلام: لِقَاءُ أَهْلِ الْخَيْرِ عَمَارَةٌ الْقَلْبِ. (بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۲۰۸).

۴ - ایجاد محبت

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: الزِّيَارَةُ تُنْبِثُ الْمَوَدَّةَ. (همان، ج ۷۴، ص ۳۵۵).

۵ - بهشت

قال الصادق عليه السلام: مَا زَارَ مُسْلِمٌ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ فِي اللَّهِ وَ اللَّهِ، إِلَّا نَادَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ أَيُّهَا الزَّائِرُ طِبْتُ وَ طَابَتْ لَكَ الْجَنَّةُ. (همان، ج ۷۴، ص ۳۴۸).

و در روایت ذیل، این بهشت را بهشتی خاص معرفی کرده نه آنکه در اذهان معهود است.

قال الباقر عليه السلام: إِنْ لَهِ عَزَّ وَ جَلَّ جَنَّةٌ لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا ثَلَاثَةٌ، رَجُلٌ حَكَمَ عَلَى نَفْسِهِ بِالْحَقِّ، وَ رَجُلٌ زَارَ أَخَاهُ الْمُؤْمِنَ فِي اللَّهِ، وَ رَجُلٌ آتَرَ أَخَاهُ الْمُؤْمِنَ فِي اللَّهِ. (وسايد الشيعه، ج ۱۰، ص ۴۰۶).

در روایتی که در آغاز بحث گذشت، عشق نیکوکاران به هم و علاقه فاجران به آنان را و همچنین کینه بدکاران نسبت به نیکوکاران و به عکس، تبیین شده است.

زیارت قبور معصومین

عليهم السلام

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: مَنْ زَارَنِي حَيًّا وَ مَيِّتًا كُنْتُ لَهُ شَفِيعًا يَوْمَ الْقِيَمَةِ. (بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۱۳۹).

قال رسول الله صلى الله عليه وآله

قال الصادق عليه السلام: إِذَا أَرَدْتَ زِيَارَةَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَاعْلَمْ أَنَّكَ زَائِرٌ عِظَامِ آدَمَ وَ بَدَنَ النَّوْحِ وَ جِسْمَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ. (همان، ص ۲۵۸).

صديقه طاهره عليها السلام

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: مَا بَيْنَ قَبْرِي وَ مِثْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ. (همان، ص ۱۹۲).

آن حضرت به سیده نساء العالمین فرمودند:

يَا فَاطِمَةُ مَنْ صَلَّى عَلَيْكَ عَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَ الْحَقُّ بِي حَيْثُ كُنْتُ مِنَ الْجَنَّةِ. (همان، ص ۱۹۴).

امام مجتبی علیه السلام

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: مَنْ زَارَ الْحَسَنَ فِي بَقِيعِهِ، ثُبَّتْ قَدَمُهُ عَلَى الصَّرَاطِ يَوْمَ تَزُولُ فِيهِ الْأَقْدَامُ. (همان، ص ۱۴۱).

امام حسین علیه السلام

قال الصادق عليه السلام: مَنْ زَارَ الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَارِفًا بِحَقِّهِ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ ثَوَابَ أَلْفِ حِجَّةٍ مَقْبُولَةٍ وَ أَلْفِ عُمْرَةٍ مَقْبُولَةٍ، وَ عَفَرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ. (همان، ص ۲۵۷).

امام سجاد علیه السلام

عن زيد الشحام، قلت لابي عبدالله عليه السلام، ما ليمن زار أحد منكم؟ قال: كمن زار رسول الله صلى الله عليه وآله. (وسايد الشيعه، ج ۱۰، ص ۴۲۶).

امام باقر و امام صادق عليهم السلام

عن العسكري عليه السلام: مَنْ زَارَ جَعْفَرًا أَوْ أَبَاهُ لَمْ يَشْتِكْ عَيْنَهُ وَ لَمْ يُصِبْهُ سَقَمٌ وَ لَمْ يَمُتْ مُبْتَلًا. (همان).

امام كاظم عليه السلام

عن ابن سنان، قلت ليرضا عليه السلام: ما ليمن زار أباك؟ قال: له الجنة. (بحار الأنوار، ج ۱۰۲، ص ۱).

قال الرضا عليه السلام: زِيَارَةُ قَبْرِ أَبِي مِثْلُ زِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ (وسايد الشيعه، ج ۱۰، ص ۴۲۹).

امام رضا عليه السلام

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: سَتُدْفَنُ بَضْعَةً مِثِّي بِخِرَاسَانَ، مَا زَارَهَا مَكْرُوبٌ إِلَّا نَفَسَ اللَّهُ كُرْبَهُ، وَ لَا مُذْنِبٌ إِلَّا عَفَرَ اللَّهُ ذُنُوبَهُ. (همان، ص ۴۳۵).

قال الرضا عليه السلام: ما زارني أحد من أوليائي عارفاً يحقني إلا تشفعت فيه يوم القيامة. (بحار الأنوار، ج ۱۰۲، ص ۳۳).

امام جواد و هادي عليهم السلام

قال الكاظم عليه السلام: مَنْ زَارَ أَوْلَانَا فَقَدْ زَارَ آخِرْنَا وَ مَنْ زَارَ آخِرْنَا فَقَدْ زَارَ أَوْلَانَا. (همان، ج ۱۰۰، ص ۱۲۲).

حضرت معصومه عليها السلام

قال الصادق عليه السلام: لَنَا حَرَمًا وَ هُوَ قُمْ، وَ سَتُدْفَنُ فِيهِ إِمْرَأَةٌ مِنْ وُلْدِي تُسَمَّى فَاطِمَةَ، مَنْ زَارَهَا وَ جَبَّتْ لَهُ الْجَنَّةَ. (همان، ج ۱۰۲، ص ۲۶۷).

حضرت عبد العظيم حسنی علیه السلام

شیخ صدوق رحمه الله در ثواب الاعمال و نیز ابن قولویه در کامل الزیارات آورده اند که شخصی از اهل «ری» به حضور امام عسکری علیه السلام رسید، حضرت به وی فرمود: کجا بودی؟ وی جواب داد که امام اباعبدالله الحسین علیه السلام را زیارت کردم. حضرت به وی فرمودند:

أَمَّا لَوْ أَنَّكَ زُرْتَ قَبْرَ عَبْدِ الْعَظِيمِ عِنْدَكُمْ، لَكُنْتَ كَمَنْ زَارَ الْحُسَيْنَ بِنِعَلِي عَلَيْهِمَا السَّلَامُ. (وسائل الشيعة، ج ۱۰، ص ۴۵۱).

– زیارت صلحاء امت
اگر کسی توفیق زیارت پیشوایان را ندارد، صالحان و نیکان امت را، آنان که عمری به ورعو تقوا گذرانده و هرگز خود را به مال و جاه دنیا نیالوده اند، زیارت نماید.

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى زِيَارَتِنَا فَلْيَزُرْ صَالِحِي مَوَالِينَا يُكْتَبَ لَهُ ثَوَابُ زِيَارَتِنَا. (بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۳۵۴).

امام کاظم علیه السلام نیز در همین باره فرموده اند:

مَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَزُورَ قُبُورَنَا، فَلْيَزُرْ قُبُورَ صُلَحَاءِ إِخْوَانِنَا. (ممان، ص ۳۱۱).

زیارت اموات

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: زُورُوا الْقُبُورَ فَإِنَّهَا تُذَكِّرُكُمْ الْآخِرَةَ. (سنن ابن ماجه، ج ۱، ح ۱۵۶۹).

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: زُورُوا مَوْتَاكُمْ فَإِنَّهُمْ يَفْرَحُونَ بِزِيَارَتِكُمْ، وَلَيَطْلُبُ الرَّجُلُ حَاجَتَهُ عِنْدَ قَبْرِ أَبِيهِ وَ أُمِّهِ مَا يَدْعُو لَهُمَا. (بحار الأنوار، ج ۱۰، ص ۹۷؛ خصال، ج ۲، ص ۶۱۸).

«داود رقی» میگوید: به حضرت امام صادق علیه السلام عرض کردم، کسی نزد قبر پدر یا نزدیکان و یا غیر آنها می رود، آیا این دیدار برای آن اموات فایده ای دارد؟ حضرت فرمود:

نَعَمْ، إِنْ ذَلِكَ يَدْخُلُ عَلَيْهِ كَمَا يَدْخُلُ عَلَى أَحَدِكُمْ الْهَدِيَّةُ يَفْرَحُ بِهَا. (بحار الأنوار، ج ۱۰، ص ۲۹۶).

گریه

قال الحسين عليه السلام: أنا قتيل العبرة لا تذكري مؤمن إلا استعبر. (بحار الأنوار، ج ٤٤، ص ٢٨٤).
تعريف اشك،

طبق بررسی های به عمل آمده توسط متخصصین زیست شناس، هنگام خنده تنها حدود بیست عضله صورت فعالیت دارند، اما در گریستن حدود سه برابر آن، فعالیت های عضلانی صورت می گیرد.

اقسام اشکها

۱ - اشک تزویرتساح

وجاءوا اباهم عشاء يبكون * قالوا يا ابانا انا ذهبنا نستيق و تركنا يوسف عندنا فاكله الدُّبُّ و ما انت بمؤمن لنا و لو كنا صادقين. (يوسف، ١٦ و ١٧)

۲ - اشك ذلت ۳ - اشك ندامت ۴ - اشك شوق

من بكى شوقاً الى الجنة أسكنه الله فيها، و كتب له امانا من الفزع الاكبر. (مستدرک الوسایل، ج ١، ص ٢٤٧).

قرآن کریم این نوع از اشک را چنین توصیف می فرماید:
وَ إِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَى أَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنْ آيَاتِ رَبِّنَا
أَمَّا فَآكُتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ. (مائده، ٨٣)

۵ - اشك رأفت

گاهی انسان صحنه ای دلخراش، زندگی کودکی یتیم را می بیند، ناله جان گذشته ابرای احقاق هدف مقدسش می شنود...

۶ - اشك كودك

پیامبر مکرّم صلی علیه و آله می فرماید: گریه کودک تا یک سال، شهادت و صلوات و دعا پیرانوالدین است:
لا تضربوا أطفالكم علی بُكائهم، فإنَّ بُكائهم أربعة أشهر شهادة أن لا إله إلا الله، وأربعة أشهر الصلوة علی النبی و آله، وأربعة أشهر الدعاء لوالديه. (سفینة البحار، ج ١، ص ٩٨).

۷ - اشك امید

گاهی انسان اعجاز یا کرامتی از انبیا و اولیا را می‌شنود یا با شنیدن قطعه شعری یا بیانی جذاب، از دیدگان مؤمنین واقعی فرو می‌ریزد. مؤمن همین که می‌فهمد ائمه معصومین علیهم السلام او را تنها نمی‌گذارند، و حاجت‌های شیعیان را به خدا عرض می‌دارند، وقتی از حاجت روا شده مؤمنی با خبر می‌شود و کرامتی مشاهده می‌کند اشک بر چشمانش حلقه می‌زند.

۸ - اشك خوف

خوف و ترس بر سه قسم است و اشک و گریه آن نیز به اعتبار خوف، سه قسمی یابد:

الف) خوف در امور وهمی و خیالی

ب) خوف در امور دنیوی

ج) خوف در امور اخروی برای کردارهای زشت گذشته و امکان نداشتن شرایط توبه و شفاعت.

طبیعی است گریه در امور وهمی و خیال و یا دنیوی مذموم است، بزرگترین موهبت خداوند به انسان، عقل اوست و در این‌گونه موارد بایستی چاره عقلایی جست. اما گریه برای خوف از خداوند ممدوح و پسندیده می‌باشد.

قال رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: **وَ مَنْ ذَرَفَتْ عَيْنَاهُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ كَانَ لَهُ بِكُلِّ قَطْرَةٍ مِنْ دَمُوعِهِ مِثْلُ جَبَلٍ أُحُدٍ يَكُونُ فِي مِيزَانِهِ مِنَ الْأَجْرِ.** (بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۳۲۴).

و أيضا عنه صلی‌الله‌علیه‌وآله: **مَنْ خَرَجَ مِنْ عَيْنِهِ مِثْلُ الذُّبَابِ مِنَ الدَّمْعِ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، آمَنَهُ اللَّهُ بِهِ يَوْمَ الْقَرَعِ الْأَكْبَرِ.** (همان، ص ۳۳۶).

قال الباقر علیه السلام: **كُلُّ عَيْنٍ بَاكِئَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا ثَلَاثًا، عَيْنٌ سَهَرَتْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ فَاضَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَ عَيْنٌ غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ.** (همان، ص ۳۲۹).

و أيضا عنه علیه السلام: **مَا مِنْ قَطْرَةٍ أَحَبُّ إِلَيَّ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ قَطْرَتَيْنِ، قَطْرَةٌ دَمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ قَطْرَةٌ دَمْعَةٍ فِي سَوَادِ اللَّيْلِ لَا يُرِيدُ بِهَا عَبْدٌ إِلَّا اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ.** (همان).

و باز از امام صادق علیه السلام وارد شده است که:

وَمَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَ لَهُ كَيْلٌ أَوْ وَزُنُّ إِلَّا الدُّمُوعَ فَإِنَّ القَطْرَةَ مِنْهَا تُطْفِئُ بِحَارًا مِثْنَارًا وَإِذَا أَعْرَى وَ رَقَّتِ العَيْنُ بِمَائِهَا لَمْ يَرْهَقْ وَجْهَهُ قَدْرٌ وَ لَا ذِلَّةٌ، فَإِذَا فَاضَتْ حَرَمَهُ اللهُ عَلَى النَّارِ، وَلَوْ أَنَّ بَا كِيَا بَكَى فِي أُمَّةٍ لَرُحِمُوا. (همان، ص ۳۳۱).

این قطره اشک چنان ارزشی دارد که امام صادق علیه السلام می فرماید، اگر اشک تو جار نمی شود، خود را به گریه بزن، شاید به اندازه پر مگسی آب از آن خارج شود. (همان).

و اگر این اندازه هم ممکن نشود باید متوجه چاره شد، زیرا خشکی چشم حکایت از قساوت دل می کند، و عامل قساوت، گناه و معصیت است و چاره آن استغفار و انابه می باشد. **قال علی علیه السلام: ما جَفَّتِ الدُّمُوعُ إِلَّا لِقَسْوَةِ القُلُوبِ وَ مَا قَسَّتِ القُلُوبُ إِلَّا لِكثْرَةِ الذُّنُوبِ.** (همان).

۹ - اشک اندوه

گاهی عامل اشک، غم و اندوه است، اندوه از دست دادن کسی یا چیزی و یا اندوه برای فراق یار. در سال هشتم هجری وقتی ابراهیم فرزند رسول خدا صلی علیه و آله در دامان حضرت در حال احتضار بود، حضرت می فرمود:

وَ إِنَّا بِكَ لَمَحْزُونُونَ، تَبْكِي العَيْنُ وَ يَدْمَعُ القَلْبُ وَ لَا نَقُولُ بِالسَّخَطِ الرَّبِّ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى. (مستدرک الوسایل، ج ۲، ص ۳۸۵).

یعقوب نیز در فراق پسر چنان صبر کرد و گریست که چشمانش آب آورد و کور شد.

... **قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً فَصَبْرٌ جَمِيلٌ...** (یوسف، ۱۸)

چنین ناله هایی در زندگی همه انبیا وجود داشته است، که به نمونه هایی از آنها اشاره می کنیم:
۱ - حضرت آدم ابوالبشر، به واسطه دوری از بهشت آن قدر اشک ریخت که صورتش در اثر جریان اشک مجروح شد، وی نیز در مصیبت فرزندش هابیل چهل روز گریست.

- ۲ - حضرت نوح که نام وی عبدالغفار یا عبدالاعلی بود، به خاطر عناد قومش و نپذیرفتن حق و هلاکت آنان، پانصد سال می‌گریست تا اینکه به وی نوح گفتند.
- ۳ - حضرت ابراهیم، از دوری هاجر و اسماعیل و گذاشتن آنان در سرزمین مکه، گریه ای سخت سر داد.
- ۴ - یوسف در زندان از فراق پدر، آنقدر می‌گریست که زندانیان به وی گفتند یا شبنا له کن یا روز.
- ۵ - یحیی چنان می‌گریست که گونه‌هایش زخم می‌شد، مادرش پارچه بر زخمی‌گذاشت که صورتش کمتر اذیت شود.

۱۰ - اشك مصائب ابا عبدالله عليه السلام

قال الصادق عليه السلام: مَنْ ذَكَرَ الْحُسَيْنَ عِنْدَهُ فَخَرَجَ مِنْ عَيْنِهِ مِنَ الدَّمُوعِ مِقْدَارَ جَنَاحِ دُبَابٍ كَانَ ثَوَابُهُ عَلَى اللَّهِ وَلَمْ يَرْضَ لَهُ بَدُونَ الْجَنَّةِ. (وسائد الشيعة، ج ۱۰، ص ۳۹۶).

و البته به واسطه سنگینی مصائب همه معصومین و ائمه هدی عليهم السلام گریستن برمصیبت هر کدام از آنان بهره ای بزرگ عندالله تعالی دارد.

قال الصادق عليه السلام: مَنْ ذَكَرَ مَا عِنْدَهُ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ وَ لَوْ مِثْلَ جَنَاحِ الدُّبَابِ، عَفَّرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَهُ وَ لَوْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ. (همان، ص ۳۹۱).

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام: مَنْ تَذَكَّرَ مُصَابِنَا فَبَكَى وَ أَبْكَى، لَمْ يَبْكْ عَيْنُهُ يَوْمَ تَبْكِي الْعِيُونَ وَ مَنْ جَلَسَ مَجْلِسًا يُخَيُّ فِيهِ أَمْرُنَا لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَوْمَ يَمُوتُ الْقُلُوبُ. (همان، ص ۳۹۲).

البته مصائبی که دشمنان دین بر همه ائمه عليهم السلام وارد کرده اند، صفحات زیادی از تاریخ را سیاه نموده است، بدان حد که یازده امام شیعه، هرکدام به نحوی به شهادت رسیده اند و اگر امام عصر روحی له الفداء حاضر می‌بودند، جان مبارك او نیز از کید و مکر شیاطین مصون نمی‌ماند. در روایت ذیل از حضرت رسول صلی الله علیه و آله که از پیشگوییهای حضرت بشمار می‌رود به شهادت همه معصومین عليهم السلام اشاره شده است:

أَنَّ الْأَمْرَ يَمْلِكُهُ إِثْنَا عَشَرَ إِمَامًا مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ وَصِفْوَتِهِ مَا مَنَّا إِلَّا مَقْتُولٌ أَوْ مَسْمُومٌ. (بحار الأنوار، ج ٢٧، ص ٢١٧).

در بیان این مبحث به احادیثی دیگر پیرامون ثواب گریه بر امام حسین علیه السلام وعظمت آن حضرت در پیشگاه الهی، توجه کنید.

حدیث قدسی:

وَجَعَلْتُ حُسَيْنًا خَازِنَ وَحْيِي وَ أَكْرَمْتُهُ بِالشَّهَادَةِ وَ ضَمِنْتُ لَهُ بِالسَّعَادَةِ فَهُوَ أَفْضَلُ مَنْ اسْتَشْهَدَ وَ أَرْفَعُ الشُّهَدَاءَ دَرَجَةً، وَ جَعَلْتُ كَلِمَتِي الثَّامَةَ مَعَهُ، وَالْحُجَّةَ الْبَالِغَةَ عِنْدَهُ، بَعَثْتُهُ أَثِيبٌ وَ أَعَاقِبٌ. (المستقيم، ج ٢، ص ١٣٧).

و در جواب مناجات حضرت موسی علی نبینا و آله و علیه السلام خداوند می فرماید:
... وَ عِزَّتِي وَ جَلَالِي مَا مِنْ رَجُلٍ أَوْ امْرَأَةٍ سَأَلَ دَمْعُ عَيْنَيْهِ فِي يَوْمٍ عَاشُورَاءٍ وَغَيْرِهِ قَطْرَةً وَاحِدَةً إِلَّا وَ كُتِبَ لَهُ أَجْرٌ مِثَّةً شَهِيدٍ. (مستدرک الوسائل، ج ١٠، ص ٣١٩).

پیامبر مکرم علیه و آله:

إِنَّ لِقَاتِلِ الْحُسَيْنِ حَرَارَةً فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لَا تُبْرَدُ أَبَدًا. (همان، ج ١٠، ص ٣١٨).

حضرت امیر علیه السلام نگاه به حسین علیه السلام فرمود و گفتند:

يَا عَبْرَةَ كُلِّ مُؤْمِنٍ فَقَالَ أَنَا يَا أَبَتَاهُ، قَالَ نَعَمْ يَا بُنَيَّ. (بحار الأنوار، ج ٤٤، ص ٢٨٠).

امام مجتبی علیه السلام:

إِنَّ الَّذِي يُؤْتِي إِلَيَّ سَمٌ يَدُسُّ إِلَيَّ، فَأَقْتُلُ بِهِ وَ لَكِنْ لَا يَوْمٌ كَيَوْمِكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ. (همان، ج ٤٥، ص ٢١٨).

امام حسین علیه السلام: أَنَا قَتِيلُ الْعَبْرَةِ لَا يُذَكِّرُنِي مُؤْمِنٌ إِلَّا اسْتَعْبَرَ. (همان، ج ٤٤، ص ٢٨٤).

امام سجاد علیه السلام:

أَيُّهَا مُؤْمِنٌ دَمَعَتْ عَيْنَاهُ لِقَاتِلِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَتَّى يَسِيلَ عَلَى خَدَيْهِ، بِوَأَهْ لَآلِهِ يَهَاغَرُ فَا يَسْكُنُهَا أَحْقَابُهَا. (وسائل الشيعة، ج ١٠، ص ٣٩٢).

امام باقر علیه السلام:

مَا بَكَتِ السَّمَاءُ عَلَى أَحَدٍ بَعْدَ يَحْيَى ابْنِ زَكَرِيَّا إِلَّا عَلَى الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا فَإِنَّهَا بَكَتْ عَلَيْهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا. (بحار الأنوار، ج ٤٥، ص ٢١١).

شفاعت

در يك تقسیم کلی، شفاعت به سه قسم تقسیم می‌شود.

۱ - شفاعت تکوینی

خداوند متعال کائنات را به واسطه اسباب و عدلی خلق نموده است. از جمله این اسباب وجود مقدس پیامبر خدا و آل بیت علیهم السلام است.

وَ بِكُمْ فَتَحَ اللَّهُ وَ بِكُمْ يَخْتِمُ... بِكُمْ تُنْبِتُ الْأَرْضُ أَشْجَارَهَا، وَ بِكُمْ تُخْرِجُ الْأَشْجَارُ أَثْمَارَهَا... إِرَادَةُ الرَّبِّ فِي مَقَادِيرِ أُمُورِهِ تَهَيِّطُ إِلَيْكُمْ وَ تَصُدِّرُ مِنْبُوتِكُمْ. (فروع کافی، ج ۴، ص ۵۷۶).

فرشتگان نیز در این زمینه کارگزاران خداوند محسوب می‌شوند و چهار فرشته مقرب یعنی جبرائیل، اسرافیل، میکائیل و عزرائیل هر کدام مسئولیت ابلاغ حق، احیاء، روزی و اماتة را برعهده دارند.

۲ - شفاعت تشریحی دنیوی

برخی اعمال مانع رسیدن گرفتاری و بلا به انسانها می‌شوند، اعمال واجب و یامستحب و نیز ترک هرگونه اعمال ناشایست... افعالی چون توجه به قرآن کریم، توبه و انابه، دستگیری از تهیدستان و صدقات، و نیز ترک خطاها و لغزشها.

۳ - شفاعت اخروی

قسم مصطلح شفاعت، همین است که در این مقوله به آن خواهیم پرداخت.

شفاعت نزد شیعه و سنت

شفاعت مورد وفاق فرق اسلامی شیعه و سنت می‌باشد، آیات قرآن و نیز روایات بسیاری در منابع اهل سنت و شیعه بر اثبات وجود شفاعت دیده می‌شود. اینک به چند نمونه از این آیات و روایات توجه کنید.

در سوره بقره خداوند متعال شفاعت با اجازه خود را ممکن دانسته است:

... مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ.... (بقره، ۲۵۵)

در سوره زمر، خداوند به کسانی که غیر خداوند را شفیع گرفته اند می‌فرماید:

قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ. (زمر، ۴۴)

سیاق این آیات به صورتی است که اصل شفاعت، مفروغ عنه تصور شده، در این آیات بجای بحث از اساس شفاعت به شفیع و کسانی که می‌توانند این مهم را داشته باشند، پرداخته شده است. کتاب‌های روایی اهل سنت همانند مسند احمد بن حنبل، جامع الصغیر سیوطی، موطاء مالک، سنن دارمی، و نیز صحاح ست، مملو است از روایات کثیره‌ای که در مورد شفاعت و شاخ و برگ‌های آن صحبت می‌کنند. سیوطی از بیش از ده نفر صحابه پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نقل کرده است که آن حضرت فرموده اند:

شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَمَةِ حَقٌّ فَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِهَا لَمْ يَكُنْ مِنْ أَهْلِهَا. (جامع الصغیر، حرف‌ش).

روایت ذیل که از طرق شیعه وارد شده است نیز اصل شفاعت را بیان می‌دارد.
قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام: مَنْ أَنْكَرَ ثَلَاثَةَ أَشْيَاءٍ فَلَيْسَ مِنْ شِيعَتِنَا، الْمِعْرَاجُ وَ الْمَسْئَلَةُ فِي الْقَبْرِ وَ الشَّفَاعَةُ. (امالی صدوق، ص ۱۷۷).

روایات دیگری را در همین باره در ضمن مباحث آتی خواهیم آورد.

اهمیت شفاعت

لغزش‌ها و خطاهای انسان فی حد نفسه می‌تواند مایه‌های یأس و نا امیدي را در دل بکارند، و از آنجا که نا امیدي خود از بزرگترین لغزش‌ها و موجب هلاکت ابدی است، دین مبین اسلام سعی در از بین بردن این آفت اخلاقی نموده است. یکی از اینراه‌ها طرح مسئله‌ای با گستره‌ای وسیع به نام شفاعت است، این مهم روحیه‌امیدواری را به انسان اعطا کرده و او را از هلاکت حتمی یأس نجات می‌دهد.

یکی از آیاتی که بحث شفاعت را مطرح می‌کند آیه آغاز بحث است:

وَ لَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى. (ضحی، ۵)

«بشر بن شریح بصری» از امام باقر عليه السلام سؤال می‌کند:

أَيُّ آيَةٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ أَرْجَى؟ قَالَ: مَا يَقُولُ فِيهَا قَوْمُكَ؟ قَالَ: قُلْتُ: يَقُولُونَ: يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ... قَالَ: لَكِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ لَا نَقُولُ ذَلِكَ. قَالَ: قُلْتُ: فَأَيُّ شَيْءٍ تَقُولُونَ فِيهَا؟ قَالَ: نَقُولُ: وَ لَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى الشَّفَاعَةُ، وَ اللَّهُ الشَّفَاعَةُ، وَ اللَّهُ الشَّفَاعَةُ. (بحار الانوار، ج ۸،

ص ۵۷.

آیه ذیل زاویه ای دیگر از اهمیت شفاعت را بیان می‌کند.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدُ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا. (اسراء، ۷۹)

دعای پیامبر

قال رسول الله ﷺ: لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ قَدْ دَعَا بِهَا وَ قَدْ سَأَلَ سُؤَالَ وَ قَدْ أَخْبَأْتُ دَعْوَتِي لِشَفَاعَتِي لِأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَمَةِ. (بحار الأنوار، ج ۸، ص ۳۴).

شافعین

قَدْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ. (زمر، ۵۳)

اکنون به برخی از این اخبار توجه کنید:

قال رسول الله ﷺ: ثَلَاثَةٌ يَشْفَعُونَ إِلَيَّ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ، فَيُشْفَعُونَ الْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْعَدَمَاءُ ثُمَّ الشُّهَدَاءُ. (بحار الأنوار، ج ۸، ص ۳۴).

و ايضا عنه ﷺ: الشَّفَاعَةُ خَمْسَةٌ، الْقُرْآنُ وَ الرَّجْمُ وَ الْأَمَانَةُ وَ نَبِيِّكُمْ وَ أَهْلَبَيْتِ نَبِيِّكُمْ. (ممان، ص ۴۳).

و ايضا عنه ﷺ: الصِّيَامُ وَ الْقُرْآنُ يَشْفَعَانِ لِلْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ. (مسند احمد، ج ۲، ص ۱۷۴).

قال على عليه السلام: شَافِعُ الْخَلْقِ الْعَمَلُ بِالْحَقِّ وَ لُزُومُ الصِّدْقِ. (غررالحکم).

و ايضا عنه عليه السلام: لَا شَفِيعَ أَنْجَحُ مِنَ التَّوْبَةِ. (بحار الأنوار، ج ۶۹، ص ۳۸۱).

قال الكاظم عليه السلام: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: لَا تَسْتَخْفُوا بِفُقَرَاءِ شِيعَةِ عَلِيٍّ وَعِزَّتِهِ مِنْ بَعْدِهِ فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْهُمْ يَشْفَعُ بِمِثْلِ رَبِيعَةَ وَ مُضَرَ. (ممان، ج ۸، ص ۵۹).

محدوده شفاعت

در روایت ذیل از حضرت رسالت ﷺ محدوده شفاعت مشخص‌تر شده است.

فِي الْمُؤْمِنِينَ مَنْ يَشْفَعُ مِثْلَ رَبِيعَةَ وَ مُضَرَ وَ أَقَلُّ الْمُؤْمِنِينَ شَفَاعَةً مَنْ يَشْفَعُ ثَلَاثِينَ إِنْسَانًا. (بحار الأنوار، ج ۸، ص ۵۸).

عیاشی در تفسیر خود از امام باقر علیه السلام نقل می‌کند که در جهنم کفار و مشرکین به

موحدین گنهکار می‌گویند: توحید شما بی ثمر بود و اینک در کنار ما جاگرفته‌اید، خداوند متعال برای اهل توحید غیرت می‌نماید و به ملائک می‌فرماید آنها را شفاعت کنید و فرشتگان عده‌ای را شفاعت می‌کنند. سپس به انبیاء و مؤمنین فرمان می‌دهد و آنها نیز عده‌ای را شفاعت می‌کنند. آنگاه می‌فرماید: من از هماینها مهربان‌ترم، اینک به رحمت من از جهنم خارج شوید و همه موحدین عاصی‌خارج می‌گردند و چون مور و ملخ بیرون می‌ریزند. تفسیر المیزان، ج ۲۰، ص ۳۶۰.

دایره شفاعت شیعیان چنان وسیع است که ممکن است حتی معاندان را بهمناسبتی در برگیرد. روایات زیادی وارد شده مبنی بر اینکه از معاندان چیز بدرخواست نکنید چون در قیامت به همان خاطر حیا می‌کنید و از آتش نجاتشان می‌دهید. امام باقر به جابر بن یزید فرموده‌اند:

يَا جَابِرُ لَا تَسْتَعِنْ بِعَدُوِّنَا فِي حَاجَةٍ، وَلَا تَسْتَعْطِهِ وَلَا تَسْأَلُهُ شَرْبَةَ مَاءٍ، إِنَّهُ لِيَمُرُّ بِهِ الْمُؤْمِنُ فِي النَّارِ فَيَقُولُ: يَا مُؤْمِنُ أَلَسْتُ فَعَلْتُ بِكَ كَذَا وَ كَذَا فَيَسْتَحْيِي مِنْهُ فَيَسْتَنْقِذُهُ مِنَ النَّارِ، فَإِنَّمَا سُمِّيَ الْمُؤْمِنُ مُؤْمِنًا لِأَنَّهُ يُؤْمِنُ عَلَى اللَّهِ فَيُؤْمِنُ أَمَانَهُ. (محاسن برقی، ج ۱، ص ۱۸۵).

شفاعت شونندگان

گستره وسیعی که برای شفاعت بیان کردیم منوط است به اینکه شفاعت شونده‌ها استعداد و ظرفیت شفاعت را داشته باشد. کسی که در وجودش چنین استعداد نیست و یا کسی که یکسره بدون محاسبه وارد آتش می‌شود چگونه می‌تواند مشمول شفاعت باشد؟ بنابراین شفاعت شونده، بایستی با خداوند خود ارتباطی در دنیا حاصل کرده باشد، قرآن در این باره می‌فرماید:

لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا. (مریم، ۸۷)

عهد را مفسرین به اعتقادات سالم و افعال نیک و کارهای حسن تفسیر نموده‌اند، امام صادق علیه السلام در تفسیر «عهد» می‌فرماید:

إِلَّا مَنْ دَانَ بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأَئِمَّةِ مِنْ بَعْدِهِ فَهُوَ الْعَهْدُ عِنْدَ اللَّهِ. (تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۳۶۲).

در آیه دیگر شرط شفاعت شونده، رضایت خداوند از او بیان شده است.

... **وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ وَ هُمْ مِنْ خَشِيَّتِهِ مُشْفِقُونَ.** (انبیاء، ۲۸)

شرط شفاعت خشنودی خداوند از انسان است و طبیعتاً او از کسی خشنود می‌باشد که اعتقادش را تصحیح کرده باشد، خداترس بوده، ارتباطش را با خداوند خویشم محفوظ داشته و حالت عناد با خالق و رب خویش نداشته باشد. با تحقق این اوصاف اگر چنین شخصی گناهان بسیار داشته و لغزش‌ها و خطاهای ممتد با خود به صحنه‌قیامت آورده باشد و فرصت توبه و انابه و استغاثه در دنیا نداشته باشد، او مشمول‌شفاعت خواهد بود.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: إِذَا مَا الشَّفَاعَةُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِمَنْ عَمِلَ الْكَبَائِرَ مِنْ أُمَّتِي ثُمَّ مَاتُوا عَلَيْهَا. (کنز العمال، ۳۹۵۴۹).

محرومین از شفاعت

۱ - مشرکین

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: الشَّفَاعَةُ لَا تَكُونُ لِأَهْلِ الشُّكِّ وَ الشَّرْكِ وَ لَا لِأَهْلِ الْكُفْرِ وَ الْجُحُودِ، بَلْ يَكُونُ لِلْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَهْلِ التَّوْحِيدِ. (بحار الانوار، ج ۸، ص ۵۸).

۲ - غیر معتقد به شفاعت

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: مَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِشَفَاعَتِي فَلَا أَنَالُهُ اللَّهُ شَفَاعَتِي. (همان، ص ۳۴).

۳ - مستخف به نماز

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: لَا يَنَالُ شَفَاعَتِي مَنْ اسْتَخَفَّ بِصَلَاتِهِ، وَ لَا يَرُدُّ عَلَيَّ الْخَوْضُ، لَا وَ اللَّهِ. (همان، ج ۸، ص ۸۴).

۴ - معاندان با اهل بیت

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَوْ أَنَّ الْمَلَائِكَةَ الْمُقَرَّبِينَ وَ الْأَنْبِيَاءَ الْمُرْسَلِينَ شَفَعُوا فِي نَاصِبٍ مَا شَفَعُوا. (همان، ج ۸، ص ۴۲).

شبّهات و ایرادات

در انتهای این مبحث به بیان سه شبهه و پاسخ آنها می‌پردازیم.

۱ - تغییر علم نوعی

معلوم (خود شخص) متغیر شده است، خداوند از قبل می‌دانست که اعتقادات صحیح این شخص او را نجات می‌دهد و البته نجات او بستگی به شرایطی دارد که می‌بایست از سوی خود او محقق شود.

۲ - مخالفت مقتضای عدالت، چرا که نیکوکار و بدکار در بهشت در کنار هم قرار گیرند؟
اولاً شفاعت لیاقت و ظرفیت لازم دارد، ثانیاً اگر کسی که اعتقادات صحیح داشته و تنها مرتکب لغزش‌هایی شده است بخشیده نشود و او را در کنار کافر و مشرک محض قرار دهد، شایسته حکمت الهی و عتوفت او نمی‌باشد. ثالثاً آنکه به واسطه شفاعت به بهشت می‌رود با کسی که بدون نیاز به آن وارد بهشت می‌گردد، در یک‌رتبه نیستند.

۳ - موجب عصیان و گناه بیشتر بندگان،
اولاً: شفاعت در قیامت کبری متحقق می‌شود و قبل از آن لحظات حساسی چون احتضار، قبض روح، شب اول قبر، سؤال، عذاب قبر، حشر، صحرای محشر، را باید پشت سر گذاشته شود و عاقلانه نیست کسی تنها به امید شفاعت در قیامت کبریا حاضر شود این همه عذاب را بطلبد.

ثانیاً: میزان کمی و کیفی تاثیر شفاعت مشخص نشده است، گناه چگونه و از چه زمانی برداشته می‌شود؟ وجود این نکات بی‌پاسخ خود موجبی است که کسی از مکر خداوند احساس ایمنی نکند و خود را در یک موهبت حتمی و بخشش قطعی نبیند.

ثالثاً: مقام شفاعت شونندگان در بهشت با کسانی که بدون حاجت به آن وارد بهشت شده‌اند متفاوت است اختلاف مقام کسانی که نیاز گسترده‌ای به شفاعت داشته‌اند با آنان که نیاز محدودتری دارند، نیز قابل توجه است.

رابعاً: شفاعت ظرفیت و به تعبیر قرآن «عهد الهی» یعنی ایجاد ارتباط با معبود لازم دارد. بر این اساس شفاعت نه تنها کسی را جری در گناه نمی‌کند بلکه عامل بازدارنده‌ای است نسبت به آینده و عامل امیدوار کننده‌ای است نسبت به گناهان و خطاهای گذشته.

اوصاف شيعيان

اینکه به بیان اوصافی از شعیان با استفاده از روایات می‌پردازیم.

- ۱ - اطاعت خداوند؛
قال الباقر عليه السلام: لا تذهب بكم المذاهب فوالله ما شيعتنا إلا من أطاع الله عز وجل. (اصول کافی، ج ۲، ص ۷۳).
قال العسكري عليه السلام: شيعته علي عليه السلام... لا يراهم حيث ناههم ولا يفقدهم حيث أمرهم. (بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۱۶۲).
- ۲ - تبعیت از رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله و ائمه علیهم‌السلام؛
قال رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: إن شيعتنا من شيعتنا وتبعنا في أعمالنا. (بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۱۵۵).
قال الحسن العسكري عليه السلام: وشيعته علي هم الذين يقتدون بعلي. (ممان، ص ۱۶۳).
- ۳ - هماهنگی قول و عمل؛
قال الكاظم عليه السلام: إنما شيعته علي من صدق قوله فعمله. (اصول کافی، ج ۸، ص ۲۲۸).
- ۴ - نهراسیدن از مرگ؛
قال العسكري عليه السلام: شيعته علي عليه السلام هم الذين لا يبالون في سبيل الله أوقع الموت عليهم أو أوقعوا على الموت. (بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۱۶۲).
- ۵ - ایثار؛
و أيضاً عنه عليه السلام: وشيعته علي هم الذين يؤثرون إخوانهم على أنفسهم ولو كان بهم خصاصة. (ممان، ص ۱۶۲).
- ۶ - اکرام و احترام به مؤمنین؛
و أيضاً عنه عليه السلام: وشيعته علي هم الذين يقتدون بعلي عليه السلام في إكرام إخوانهم المؤمنين. (ممان).
- ۷ - اهل نوافل و نمازهای مستحبی؛
قال الصادق عليه السلام: شيعتنا... أصحاب إحدى و خمسين ركعة في اليوم

وَاللَّيْلَةَ . (همان).

۸ - شب زنده دار؛

حضرت امیر علیه السلام به «نوف بکالی» فرمودند: آیا می‌دانی چه کسانی شیعه من هستند؟ نوف عرض کرد، نه به خدا سوگند. حضرت فرمودند:

شِيعَتِي الدُّبُّ الشَّقَاةُ، الحُمَمُ البَطُونُ، الَّذِينَ تَعْرِفُ الرُّهْبَانِيَّةَ فِي وُجُوهِهِمْ، رُهْبَانٌ بِاللَّيْلِ وَأَسَدٌ بِالنَّهَارِ. (همان، ج ۷۸، ص ۹۵).

۹ - اجتناب از محرّمات؛

قال الصادق عليه السلام: شِيعَتُنَا... يَجْتَنِبُونَ كُلَّ مُحَرَّمٍ. (همان، ج ۶۸، ص ۱۶۷).

و ايضا عنه عليه السلام: إِنَّمَا شِيعَةُ عَلِيٍّ مَن عَفَّ بَطْنَهُ وَفَرَجَهُ. (بحار الانوار، ص ۱۸۷).

۱۰ - چشم بصیرت؛

قال الصادق عليه السلام: انَّمَا شِيعَتُنَا أَصْحَابُ الْأَرْبَعَةِ الْأَعْيُنِ، عَيْنَانِ فِي الرَّأْسِ وَعَيْنَانِ فِي الْقَلْبِ، أَلَا وَالْخَلَائِقُ كُلُّهُمْ كَذَلِكُ إِلَّا أَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ فَتَحَ أَبْصَارَ كُمُوعَمَى أَبْصَارَهُمْ. (همان، ص ۸۲).

اینان شیعه نیستند

۱ - با ورع‌تر از همه نباشد؛

قال الصادق عليه السلام: لَيْسَ مِنِّي شِيعَتِنَا مَن يَكُونُ فِي مِصْرٍ يَكُونُ فِيهِ آلاَفٌ وَيَكُونُ فِي الْمِصْرِ أَوْزَعُ مِئَةً. (همان، ص ۱۶۴).

و ايضا عنه عليه السلام: لَيْسَ مِنَّنَا وَلَا كِرَامَتَةٌ مَن كَانَ فِي مِصْرٍ فِيهِ مِئَةٌ أَوْ يَزِيدُ وَكَانَ فِي ذَلِكَ الْمِصْرِ أَحَدٌ أَوْزَعُ مِئَةً. (همان، ج ۷۰، ص ۳۰۰).

۲ - مالک غضب خویش نباشد؛

قال الصادق عليه السلام: يَا شِيعَةَ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّيْ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِنَّهُ لَيْسَ مِنَّنَا مَن لَمْ يَمْلِكْ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ. (همان، ج ۷۸، ص ۲۶۶).

۳ - اهل مواسات با دوستان نباشد؛

عده‌ای به امام باقر علیه السلام عرضه داشتند، آقا شیعیان نزد ما زیاد هستند، امام فرمودند آیا ثروتمند آنان به فقیر میل دارد؟ آیا نیکوکار از گنهکار می‌گذرد؟ آیا همدیگر را

باری می‌کنند؟ عرض کردند: خیر، حضرت فرمودند:
لَيْسَ هَؤُلَاءِ الشَّيْعَةَ، الشَّيْعَةُ مَنْ يَفْعَلُ هَكَذَا. (همان، ج ۷، ص ۳۱۳).

۴ - توجیه‌گر باشد؛

قال الصادق عليه السلام: قَوْمٌ يَزْعُمُونَ أَنِّي إِمَامُهُمْ، وَاللَّهِ مَا أَنَا لَهُمْ بِإِمَامٍ لَعَنَهُمُ اللَّهُ، كَلَّمَا سَتَرْتُ سِتْرًا هَتَّكُوهُ، أَقُولُ كَذَا وَكَذَا، فَيَقُولُونَ: إِنَّمَا يَعْنِي كَذَا وَكَذَا، إِنَّمَا أَنَا إِمَامٌ مِّنْ أَطَاعَنِي. (همان، ج ۲، ص ۸۰).

۵ - تنها به زبان اظهار تشیع کند؛

قال الصادق عليه السلام: لَيْسَ مِنْ شِيعَتِنَا مَنْ قَالَ بِلِسَانِهِ وَخَالَفَنَا فِي أَعْمَالِنَا وَأَثَارِنَا. (همان، ج ۶، ص ۱۶۴).

۶ - اهل معصیت باشد؛

قال الصادق عليه السلام: إِنَّ أَصْحَابِي أَوْلُوا النُّهَى وَالثُّقَى، فَمَنْ لَمْ يَكُنْ مِنْ أَهْلِ النُّهَى وَالثُّقَى فَلَيْسَ مِنْ أَصْحَابِي. (همان، ص ۱۶۶).

شیعه زینت ائمه عليهم السلام

كونوا لنا زیناً ولا تكونوا علينا شیناً.

امام علیه السلام به شقرانی که مخفیانه شرب خمر می‌کرد فرمودند:

يا شقرانی، إِنَّ الْحَسَنَ مِنْ كُلِّ أَحَدٍ حَسَنٌ وَإِنَّهُ مِنْكَ أَحْسَنُ لِمَكَانِكَ مِنَّا، وَإِنَّا لَقَبِيحٌ مِنْ كُلِّ أَحَدٍ قَبِيحٌ وَإِنَّهُ مِنْكَ أَقْبَحُ لِمَكَانِكَ مِنَّا. (همان، ج ۷، ص ۳۵۰).

اما آنکه در امور دین لاابال و بی‌غیرت و هاتک و بخیل و اهل ربا و رشوه و قمار و... سست در اعتقادات دینی و نسبت به فروع دین از نماز و روزه گرفته تا خمس و زکات و... ضعیف الحال و آنکه پرده عفت و حجاب خویش را دریده و از خود عروسک خیمه شب بازی می‌سازد و ملعبه دست شیاطین می‌شود؛ آنکه عمر را بهقهقه مستانه می‌گذراند و غافل از خود می‌باشد؛ آنکه همه چیز را در مقام ثروت‌می‌بیند و... چنین کسی شیئ است، باعث ریختن آبرو است، او عزت نیست.

به پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله عرض کردند فلانی مزاحم نوامیس دیگران می‌شود. حضرت او را احضار نمود. یکی از حاضرین گفت او از یاران علی علیه السلام است. پیامبر فرمودند شیعه

ما کسی است که دنباله‌رو ما باشد.
شیعه زهرا قیامت باور است

شیعه و بی‌عفتی شرم‌آور است

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند:
مَعَاشِرَ الشَّيْعَةِ، كُونُوا لَنَا زِينًا وَلَا تَكُونُوا عَلَيْنَا شَيْنًا، قُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا، وَاحْفَظُوا أَلْسِنَتَكُمْ، وَكُفُّوا عَنِ الْفُضُولِ وَقَبِيحِ الْقَوْلِ. (همان، ج ۷۱، ص ۳۱۰).

امام حسن عسکری علیه السلام نیز در این باره فرموده است.
إِتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا زِينًا وَلَا تَكُونُوا شَيْنًا، جَزُوا إِلَيْنَا كُلَّ مَوَدَّةٍ، وَادْفَعُوا عَنَّا كُلَّ قَبِيحٍ. (همان، ج ۷۸، ص ۳۷۲).

به هر حال معیار در دوستی با آل البیت حرکت در مسیر آنان و زینت بودن برآنان است و در این میان فرقی میان فرزندان صلیبی و غیر صلیبی آنان وجود ندارد.

قال علي عليه السلام: إِنَّ وَلِيَّ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ وَإِنْ بَعُدَتْ لِحْمَتُهُ، إِنَّ عَدُوَّ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَنْ عَصَى اللَّهَ وَإِنْ قَرَّبَتْ قَرَابَتُهُ. (همان، ج ۶۷، ص ۲۵؛ ج ۶۸، ص ۸۳؛ ج ۷۱، ص ۱۸۹؛ نهج البلاغه، حکمت ۹۲ به ترتیب فیض الاسلام و ۹۶ به ترتیب صبحی صالح)
شیعه یا محب

شخصی به حضرت امام حسن علیه السلام عرضه داشت من از شیعیان شما هستم. حضرت به وی فرمودند:
يَا عَبْدَ اللَّهِ إِنَّ كُنْتُمْ لَنَا فِي أَوَامِرِنَا وَرَوَاجِرِنَا مُطِيعًا فَقَدْ صَدَقْتَ، وَإِنْ كُنْتُمْ خِلَافَ ذَلِكَ، فَلَا تَزِدْ فِي دُنُوبِكَ بَدْعَواكَ مَرْتَبَةً شَرِيفَةً لَسْتُ مِنْ أَهْلِهَا، لَا تَقُلْ: أَنَا مِنْ شِيعَتِكُمْ وَلَكِنْ قُلْ: أَنَا مِنْ مَوَالِيكُمْ وَمُجَبِّيكُمْ وَمُعَادِي أَعْدَائِكُمْ وَأَنْتَ فِي خَيْرٍ وَإِلَى خَيْرٍ. (تنبيه الخواطر، ص ۳۴۸).

«محمد بن مسلم» از بزرگان اصحاب امام باقر علیه السلام و امام صادق علیه السلام است، روزی و سو «ابو کریب ازدی» مورد غضب شریک قاضی قرار گرفتند، شریک ضمن نگاه تندبیه آنان، آنان را جعفری و فاطمی خواند. هردو به گریه افتادند، شریک علت گریه را پرسید، آنها در جواب گفتند: ما را به شخصیت بزرگی نسبت دادی که راضی نیستانسان کم ورع شیعه او باشد اگر لطف فرموده و ما را بپذیرد بر ما منت گذاشته است.

اصناف شیعه

امام باقر علیه السلام شیعه را به سه صنف تقسیم نموده است، دسته ای که ادعای تشیع آنان برای این است که طعامشان برسد و درمانده نشوند، دسته ای دیگر اسرار ائمه را حفظ نمی کنند و هر آنچه که دارند بیرون می ریزند و گروه سوم همانند طلای سرخمی باشند.

شِيعَتُنَا ثَلَاثَةٌ أَصْنَافٍ، صِنْفٌ يَأْكُلُونَ النَّاسَ بِنَا، وَصِنْفٌ كَالزَّجَاجِ يَنْمُ، وَصِنْفٌ كَالذَّهَبِ الْأَخْمَرِ كَلَّمَا أُدْخِلَ النَّارَ إِزْدَادَ جُودَةً. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۸۶).

شخصی خدمت امام صادق علیه السلام می رسد، امام می فرماید: این مرد کیست؟ مرد عرضه می دارد از محبین و موالیان شما هستم، امام می فرماید از کدام دسته آنهستی؟ مرد در جواب ساکت می ماند.

سیدر که از اصحاب امام است عرضه می دارد، محبین شما چند دسته اند؟ امام علیه السلام می فرماید: عَلِي ثَلَاثٌ طَبَقَاتٍ، طَبَقَةٌ أَحَبُّونَا فِي الْعَلَانِيَةِ وَلَمْ يُحِبُّونَا فِي السِّرِّ وَطَبَقَةٌ يُحِبُّونَا فِي السِّرِّ وَلَمْ يُحِبُّونَا فِي الْعَلَانِيَةِ، هُمَا النَّمَطُ الْأَعْلَى... وَالطَّبَقَةُ الثَّانِيَّةُ، النَّمَطُ الْأَسْفَلُ، أَحَبُّونَا فِي الْعَلَانِيَةِ وَسَارُوا بِسِرِّةِ الْمَلُوكِ، فَأَلَسْنَتْهُمْ مَعَنَا وَسَيُوفُهُمْ عَلَيْنَا وَالطَّبَقَةُ الثَّلَاثَةُ، النَّمَطُ الْأَسْوَدُ أَحَبُّونَا فِي السِّرِّ وَلَمْ يُحِبُّونَا فِي الْعَلَانِيَةِ، وَلَعُمْرِي لَنْ كَانُوا أَحَبُّونَا فِي السِّرِّ دُونَ الْعَلَانِيَةِ، فَهُمْ الصَّوَامُونَ بِالنَّهَارِ الْقَوَامُونَ بِاللَّيْلِ، تَرَى أَثَرَ الرَّهْبَانِيَّةِ فِي وُجُوهِهِمْ، أَهْلُ سَلَمٍ وَانْقِيَادٍ. (تحف العقول، ص ۲۴۰).

کوچک شمردن شیعه

يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: مَنْ أَهَانَ لِي وَلِيّاً فَقَدْ أَرْصَدَ لِمُحَارَبَتِي وَأَنَا أَسْرَعُ شَيْءٍ إِلَى نُصْرَةٍ أَوْ لِيَاثِي. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۵۸).

تحقیر و خوار شمردن شیعیان حضرت امیر علیه السلام نیز از گناهان کبیره محسوب می شود و به هر شکلی که صورت گیرد جایز نیست، شخصی نزد امام صادق علیه السلام آمد و عرضه داشت شیعیان در کوفه زیادند اگر احتیاجی بود مرقوم بفرمایید تا حواله کنیم، البته سراغ اشخاص وجیه می رویم و با دیگران کاری نداریم. امام علیه السلام نامه ای

به او نوشت و درخواست مبلغی پول کرد، وی بزرگان قوم را فراخواند، آنان هر کدام با اکراه جوابی دادند و در نهایت مختصری تهیه شد. همان را فرستاد و نوشت بیش از این نتیجه ای نگرفتم و صلاح ندیدم با جهال کوچه و بازار مطرح کنم. امام فرمود بهمانها مراجعه کنید. وی وارد جمعیت آنان شد و نامه امام را قرائت کرد. یکی بلند شد و گفت حجت بالغه خدا درخواست کمک برای احیای دین کرده، دوری زد و بیش از آن مبلغ فراهم شد. وی پولها را ارسال نمود، حضرت ضمن رد وجوه به و بنوشت میخواستم تو را متوجه کنم به احدی از شیعیان من با چشم حقارت منگر.

شیعه در قیامت

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ * جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ حَشِيَ رَبَّهُ. (بیته، آیات ۷ و ۸)

پیرامون این آیه روایات زیادی از طریق اهل سنت و شیعه وارد شده است که مراد آیه و مصداق آن علی علیه السلام و شیعیان وی میباشند.

حاکم حسکانی از دانشمندان بزرگ اهل سنت در قرن پنجم هجری در کتابمعروفش شواهد التنزید بیش از بیست روایت را در این زمینه نقل کرده است. از جمله آنان ابن عباس میگوید روزی که این آیه نازل شد پیامبر مکرم صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمود:

هُوَ أَنْتَ وَشِيعَتُكَ، تَأْتِي أَنْتَ وَشِيعَتُكَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ رَاضِينَ مَرْضِينَ وَيَأْتِي عَدُوُّكَ غَضَبَانًا مُقْتَجِمِينَ. (شواهد التنزید، ج ۲، ص ۳۵۷).

حاکم نیز از قول ابوبرزه آورده است وقتی پیامبر صلی الله علیه و آله آیه را قرائت کرد فرمودند:

هُمُ أَنْتَ وَشِيعَتُكَ يَا عَلِيُّ، وَمِيعَادُ مَا بَيْنِي وَبَيْنَكَ الْخَوْضُ. (مان، ص ۳۵۹).

ابن حجر در الصواعق، سیوطی در درالمنثور، خوارزمی در مناقب، طبری در تفسیر خود، آلوسی در روح المعانی، در ذیل آیه نمونه هایی از این احادیث را نقل نموده اند.

به روایات دیگری در زمینه وضعیت شیعیان حضرت امیر علیه السلام اشاره می کنیم.

جابر میگوید، شبی نزد پیامبر صلی الله علیه و آله بودم، وی به حضرت امیر علیه السلام نگریست و فرمود،

ای ابالحسن ترا مژده ای دهم! حضرت امیر گفتند: بفرمائید ای رسول خدا. آنگاه پیامبر فرمودند:

هَذَا حَبِيبِي جِبْرِئِيلُ يَخْبِرُونِي عَنْ اللَّهِ، أُعْطِيَ شِيعَتَكَ وَمُجَبِّبِكَ سَبْعَ خِصَالٍ، الرَّفْقُ عِنْدَ الْمَوْتِ، وَالْأَنْسُ عِنْدَ الْوَحْشَةِ، وَالذُّورُ عِنْدَ الظُّلْمَةِ، وَالْأَمْنُ عِنْدَ الْفَزَعِ، وَالْقِسْطُ عِنْدَ الْمِيزَانِ، وَالْجَوَارُ عَلَى الصَّرَاطِ، وَدُخُولُ الْجَنَّةِ قَبْلَ سَائِرِ النَّاسِ بِثَمَانِينَ عَامًا. (بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۹).

امام صادق علیه السلام می فرماید: شبی حضرت ابراهیم علیه السلام هفت ساعت از شب گذشته از منزل خارج و بسوی صحرا رفت، و عرضه داشت، ای پروردگار، برای تو خانه کعبه و هفتاد مسجد بنا کرده ام، ندا آمد مزد تو نزد من است. هرچه اطراف را نگاه کرد چیزی ندید، باز همان را گفت، سپس همان را شنید. حضرت گفت: آنچه برای من مقرر کرده ای چیزی بر آن نمی افزایی، خطاب رسید، ای ابراهیم، گویا شکم شیعه از شیعیان علی را سیر کرده ای یا عیوب یکی از آنان را پوشانده ای که زیادتی مزد می طلبی. عرض کرد: علی به وجود آمده است یا خواهد آمد. فرمود: می خواهی او را ببینی، عرض کرد بلی، سپس حجاب برداشته شد و این همان فرمایش خداست که در مورد حضرت ابراهیم فرموده است:

وَكَذَلِكَ نَرَى إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوثَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ. (انعام، ۷۵)

ابن عباس می گوید تفسیر آیه شریفه وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ * أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ (واقعه، آیات ۱۰ و ۱۱) را از رسول خدا صلی علیه و آله سؤال نمودم، حضرت فرمودند:

قَالَ لِي جِبْرَائِيلُ: ذَاكَ عَلِيُّ وَشِيعَتُهُ هُمُ السَّابِقُونَ إِلَى الْجَنَّةِ، الْمُقَرَّبُونَ مِنَ اللَّهِ بِكَرَامَتِهِ لَهُمْ. (بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۲۰).

و نیز آن حضرت فرموده اند:

شِيعَةُ عَلِيٍّ هُمُ الْفَائِزُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. (ممان، ص ۹).

محبت آل البيت (عليهم السلام)

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: **عُنْوَانُ صَحِيفَةِ الْمُؤْمِنِ حُبُّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ**. (كنز العمال، ۳۲۹۰۰).
قال رسول الله صلى الله عليه وآله: **مَنْ رَزَقَهُ اللَّهُ حُبَّ الْأَنْثَمَةِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي فَقَدْ أَصَابَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الْأَخْرَجَةِ**. (مشكوة الأنوار، ص ۸۱).

آنکه پیرو اهل بیت پیامبر باشد با آنان خواهد بود، کما اینکه هر کسی دنبال معبودهای دروغین و معشوقهای روزمره گیرد، از آنان خواهد گردید. علاوه اینکه هاین عشق روزمره چشم او را کور و گوش او را کر خواهد ساخت، به طوری که هیچقوی را نبیند و نشوند.

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: **حُبُّكَ لِبَشِيءٍ يُغْمَى وَ يُصِمُّ**. (بهار الأنوار، ج ۷۷، ص ۱۶۴).

ولی معشوق واقعی، چشم دل انسان را می‌گشاید و افق‌های دوردست را در اختیار انسان قرار خواهد داد و ظرف دلش را وسیع خواهد ساخت.

قال علي عليه السلام: **إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا زَيَّنَّهُ بِالسُّكِينَةِ وَالْجَلْمِ**. (غرر الحكم).

اهمیت محبت

همان طور که گذشت انسان برای رسیدن به مکارم اخلاقی و سیر الهی باید نسبتبه اولیاء خدا و اهل بیت عصمت و طهارت، عشق و محبت بورزد.

زیرا اولاً: محبت به آل بیت مصنوع و مخلوق الهی است.

قال الباقر عليه السلام: **إِنِّي لَا أَعْلَمُ أَنْ هَذَا الْحُبُّ الَّذِي تُحِبُّونَا لَيْسَ بِشَيْءٍ صَنَعْتُمُوهُ وَلَكِنْ اللَّهُ صَنَعَهُ**. (بهار الأنوار، ج ۵، ص ۲۲۲).

ثانیاً: اساس اسلام عشق و محبت به خاندان پیامبر است.

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: **أَسَاسُ الْأِسْلَامِ حُبِّي وَ حُبُّ أَهْلِ بَيْتِي**. (كنز العمال، ۳۴۲۰۶، ۳۷۶۳۱).

ثالثاً: محبت به آل بیت، اجر و مزد رسالت است.

قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى. (شوری، ۲۳)

رابعاً: هر کس به آل بیت محبت دارد از آنان است.

قال الباقر عليه السلام: مَنْ أَحَبَّنَا فَهُوَ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ. (تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۲۳۱).

زیرا هر گروهی به داشته‌ها شادمان می‌باشند.

كُلُّ حَزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ. (روم، ۳۲)

و همچنین علاقه به هر چیزی در دنیا موجب می‌شود همان در اولین لحظات آغازقیامت همراه آدمی گردد.

قال علی عليه السلام: وَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا أَحَبَّ حَجْرًا لَحَشَرَهُ اللَّهُ مَعَهُ. (بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۳۸۴).

و هر کسی در قیامت با محبوب خویش است.

قال رسول الله عليه وآله: أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحَبَبْتَ. (کنز العمال، ۲۴۶۸۶).

خامسا: محبت آل بیت ذکر خداوند است.

قال الباقر عليه السلام: إِنَّ ذِكْرَنَا مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَ ذِكْرَ عَدُوِّنَا مِنْ ذِكْرِ الشَّيْطَانِ. (بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۴۶۸).

شیوه ابراز

۱ - اسم‌گذاری فرزندان

۲ - تربیت اولاد

عشق تو در وجودم و مهر تو در دلم با شیر اندر آمد و با جان به در شود

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: أَدِّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى حُبِّي وَ حُبِّ أَهْلِ بَيْتِي وَ الْقُرْآنِ. (احقاق الحق، ج ۱۸، ص ۴۹۸).

۳ - ایجاد محبت در جامعه

قال الصادق عليه السلام: رَحِمَ اللَّهُ إِمْرَةً حَبَبْنَا إِلَى النَّاسِ وَ لَمْ يُبَغِضْنَا إِلَيْهِمْ. (بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۴۲۱).

فَرَضَ مِنْ اللَّهِ فِي الْقُرْآنِ أَنْزَلَهُ
مَنْ لَمْ يُصَلِّ عَلَيْكُمْ لَا صَلَاةَ لَهُ

یا اهل بیت النبوة حُبُّكُمْ
كَفَاكُمُ مِنْ عَظِيمِ الْفَخْرِ أَنْكُمْ

۴ - محبت عملی

حضرت امیر علیه السلام در این رابطه می‌فرماید:

مَنْ أَحَبَّنَا فَلْيَعْمَلْ بِعَمَلِنَا وَ لِيَتَجَلَّبَبِ الْوَرَعَ. (مجموعه ورام، ج ۲، ص ۱۷۶)

امام رضا علیه السلام می‌فرماید:

لَا تَدْعُوا الْعَمَلَ الصَّالِحَ وَالْإِجْتِهَادَ فِي الْعِبَادَةِ إِتْكَالًا عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَا تَدْعُوا حُبَّ آلِ مُحَمَّدٍ وَ التَّسْلِيمَ لِأَمْرِهِمْ إِتْكَالًا عَلَى الْعِبَادَةِ فَإِنَّهُ لَا يُقْبَلُ أَحَدُهُمَا دُونَ الْآخِرِ. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۴۷ و ۳۴۸).

معاویه برای ابوالاسود دثلی یکی از یاران حضرت امیر علیه السلام به عنوان هدیه، عسفرستاد. مأمور، عسل را به منزل برد و چون ابوالاسود نبود نامه معاویه را به محل کار او رساند، همین که ابوالاسود فهمید معاویه عسل فرستاده و عسلها را به خانهدرده‌اند ترسید مبدا کسی از اهل خانه از آن عسل بخورد، لذا آشفته و سراسیمه بهسوی منزل روان شد و چون یکی از دختران خویش را کنار عسل دید فریاد زد یابنتاه لا تا کلاه فانه سم ناعیخ دخترانم دست بر عسل مبرید و از آن نخورید که سممهلکی است. معاویه می‌خواهد به این وسیله محبت علی علیه السلام را از دل مابزداید. دخترش انگشت آغشته به عسل خویش را به خاک مالید.

۵ - تشکیل مجالس سرور و حزن

امام عصر روحی له الفدا می‌فرماید:

إِنَّ شِيَعَتَنَا خَلِقُوا مِنْ فَاضِلِ طِينَتِنَا وَ عَجِنُوا بِمَاءِ وَلايَتِنَا. (ممان، ج ۵۳، ص ۳۰۳).

امام صادق علیه السلام اوصاف شیعه را در این رابطه چنین بیان می‌دارد:

... الَّذِينَ يَفْرَحُونَ لَفَرَجِنَا وَ يَحْزَنُونَ لِحْزَنِنَا. (ممان، ج ۴۴، ص ۲۸۹).

۶ - احترام و تقدیس اسمای ائمه اطهار علیهم السلام

۷ - دوستی با دوستان و دشمنی با دشمنان

مَنْ تَوَلَّى مُحِبَّنَا فَقَدْ أَحَبَّنَا. (ممان، ج ۱۰۰، ص ۱۲۴).

هَيْهَاتَ، كَذَبَ مَنْ ادَّعَى مَحَبَّتَنَا وَ لَمْ يَتَّبِرْ مِنْ عَدُوِّنَا. (ممان، ج ۲۷، ص ۵۸).

فرمایش فوق را امام صادق علیه السلام در پاسخ کسی فرمود که به ایشان عرضه داشتفلانی شما را دوست دارد، ولی با دشمنان شما هم دوست است.

قال الصادق عليه السلام: إِنَّ رَجُلًا قَالَ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ، (ثلاث

مَرَات) فقال على عليه السلام: وَ اللَّهِ مَا تُحِبُّنِي!
فَعَضَّبَ الرَّجُلُ فَقَالَ: كَأَنَّكَ وَ اللَّهِ تُخَيِّرُنِي مَا فِي نَفْسِي! قَالَ لَهُ عَلَى عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا وَلَكِنَّ اللَّهَ خَلَقَ الْأَزْوَاجَ قَبْلَ
الْأَبْدَانِ بِأَلْفَيْ عَامٍ فَلَمْ أَرِ رُوحَكَ فِيهَا. (ممان، ج ۱، ص ۱۳۲).

محبّت در قیامت
قال رسول الله صلى الله عليه وآله: وَ الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَوْ عَمِلَ أَحَدٌ عَمَلًا سَبْعِينَ نَبِيًّا لَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ حَتَّى يُحِبَّ هَذَا
أَخِي عَلِيًّا وَ وُلْدَهُ. (ممان، ج ۲۷، ص ۱۹۶).
و ايضاً عنه صلى الله عليه وآله: مَعْرِفَةُ آلِ مُحَمَّدٍ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ وَ حُبُّ آلِ مُحَمَّدٍ جَوَازٌ عَلَى الصُّرَاطِ وَ الْوَلَايَةُ
لِإِلِ مُحَمَّدٍ أَمَانٌ مِنَ الْعَذَابِ. (ممان، ج ۱۷، ص ۱۳).
و در همین رابطه روایت ذیل که دریایی از رحمت را در خود جا داده است، امیدمضاعف می بخشد:
سئل رجلٌ رسول الله صلى الله عليه وآله عن الساعة؟ فقال صلى الله عليه وآله: مَا أَعَدَدْتُ لَهَا؟ قَالَ: مَا أَعَدَدْتُ لَهَا كَبِيرًا إِلَّا
إِنِّي أَحِبُّ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ، قَالَ: فَأَنْتَ مَعَ مَنْ أَحَبَبْتَ. الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ. (کنز العمال، ۲۵۵۵۳؛ بحار الأنوار، ج ۱۷، ص ۱۳)

فَمَا زَأَيْتُ الْمُسْلِمِينَ فَرَحُوا بَعْدَ الْإِسْلَامِ بِشَيْءٍ أَشَدُّ مِنْ فَرَحِهِمْ بِهَذَا.
قال رسول الله صلى الله عليه وآله: حُبِّي وَ حُبُّ أَهْلِ بَيْتِي نَافِعٌ فِي سَبْعَةِ مَوَاطِنَ أَهْوَا لُهُنَّ عَظِيمَةٌ، عِنْدَ الْوَفَاةِ وَ فِي
الْقَبْرِ وَ عِنْدَ النُّشُورِ وَ عِنْدَ الْكِتَابِ وَ عِنْدَ الْحِسَابِ وَ عِنْدَ الْمِيزَانِ وَ عِنْدَ الصُّرَاطِ. (بحار الأنوار، ج ۷، ص ۲۴۷).
در این زمینه به یک روایت دیگر، اشاره می کنیم.
قال رسول الله صلى الله عليه وآله: أَلَا وَ مَنْ مَاتَ عَلَى حَبِّ آلِ مُحَمَّدٍ مَاتَ شَهِيدًا... مَاتَ مَغْفُورًا لَهُ... مَاتَ تَائِبًا...
مَاتَ مُؤْمِنًا مُسْتَكْمِلًا الْإِيمَانَ... بِشَرِّهِ مَلِكُ الْمَوْتِ بِالْجَنَّةِ ثُمَّ مُنْكَرٌ وَ نَكِيرٌ يَرْفَعُ إِلَى الْجَنَّةِ كَيْمَا يَرْفَعُ
الْعَرُوسَ إِلَى بَيْتِ زَوْجِهَا... فُتِّحَ لَهُ فِي قَبْرِهِ بَابٌ إِلَى الْجَنَّةِ،... جَعَلَ اللَّهُ قَبْرَهُ مَنَارًا مَلَائِكَةٌ
الرَّحْمَةَ،... مَاتَعَلَى السُّنَّةِ وَ الْجَمَاعَةِ. (ممان، ج ۲۳، ص ۲۳۳).

اهل بیت

در خاتمه این بحث به سه نکته اشاره می‌کنیم:

۱ - هر چند اهل البیت منحصر به چهارده معصوم علیهم السلام افضل صلوات المصلین هستند، ولی نباید فراموش کرد دوستداران آنان نیز به اندازه محبت و عشقشان به آن خاندان، تالی تلو آل البیت قرار می‌گیرند بدان حد که عاشق‌ترین آنان در زمره خود آنان واقع می‌شود، و لذا پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌سلم را اهل البیت می‌شمرد و امام صادق عده السلام فضیل و یونس را اهل‌بیت می‌دانست. **مِنَّا أَهْلُ الْبَيْتِ**. (ممان، ج ۱۰، ص ۱۲۳).

۲ - کسی که عشق به اهل‌بیت بوزد دشمنانش زیادند، کما اینکه دشمنان خود آل‌البیت زیاد بودند، آن کس که بخواهد در مسیر آل‌البیت حرکت کند از تمام‌جوانب در همه شیاطین جنی و انسی است، تا او را از معشوقش جدا کنند.

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ أَحَبَّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ فَلَيْسَتْ عَدُوٌّ لِبَلَاءٍ. (ممان، ج ۳۹، ص ۲۹۵).

و نیز به ابوذر فرمود:

إِنَّ كُنْتَ تُحِبُّنِي فَأَعِدْ لِلْفَقْرِ تَجْفَافاً أَوْ جَلْبَاباً، إِنَّ الْفَقْرَ إِلَى مُحِبِّينَا أَسْرَعُ مِنْ أَعْدَى الْوَادِي إِلَى أَسْفَلِهِ. (ممان، ج ۲۶، ص ۱۳۰).

۳ - اهل‌بیت از دیدگاه اهل سنت

فخر رازی که یکی از علما و متفکرین اهل سنت است در تفسیر آیه شریفه **قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى** (شوری، ۲۳)، روایات زیادی را در محبت به آل‌البیت نقل می‌کند و سپس می‌گوید:

و لا شك ان فاطمة و عليا و الحسن والحسين كان التعلق بيدهم و بينر سول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله اشدّ التعليقات و هذا كالمعلوم بالنقل المتواتر فوجب ان يكونوا هم الآل.

سپس می‌افزاید:

ان الدعاء لآل، منصب عظيم و لذلك جعل هذا الدعاء خاتمة التشهد في الصلاة و هو قوله: اللهم صل على محمد و على آل محمد و ارحم محمدا و

آل محمد، و هذا التعظيم لم يوجد في حق غير الآل. فكل ذلك يدل على أنّ حبّ آل محمد واجبٌ. (تفسير فخر رازی، ج ۲۷، ص ۱۱۶).

و اما زمخشری یکی دیگر از علما و مفسرین اهل سنت در تفسیر کشف می گوید:

لما نزلت هذه الآية قيل يا رسول الله من قرابتك هؤلاء الذين وجبت علينا مودّتهم؟ فقال عليّ و فاطمه و ابناهما،... و لا شك أنّ النبيّ صلى اله عليه و [آله و سلم، كان يحب فاطمة عليها السلام قال صلى اله عليه و [آله و سلم: فاطمة بضعة منّي يؤذيني ما يؤذيها. (بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۲۳۴).